

Η σημασία ανάπτυξης, τα εμπόδια και το μέλλον του κλάδου των κατασκευών

Νίκος Βέττας

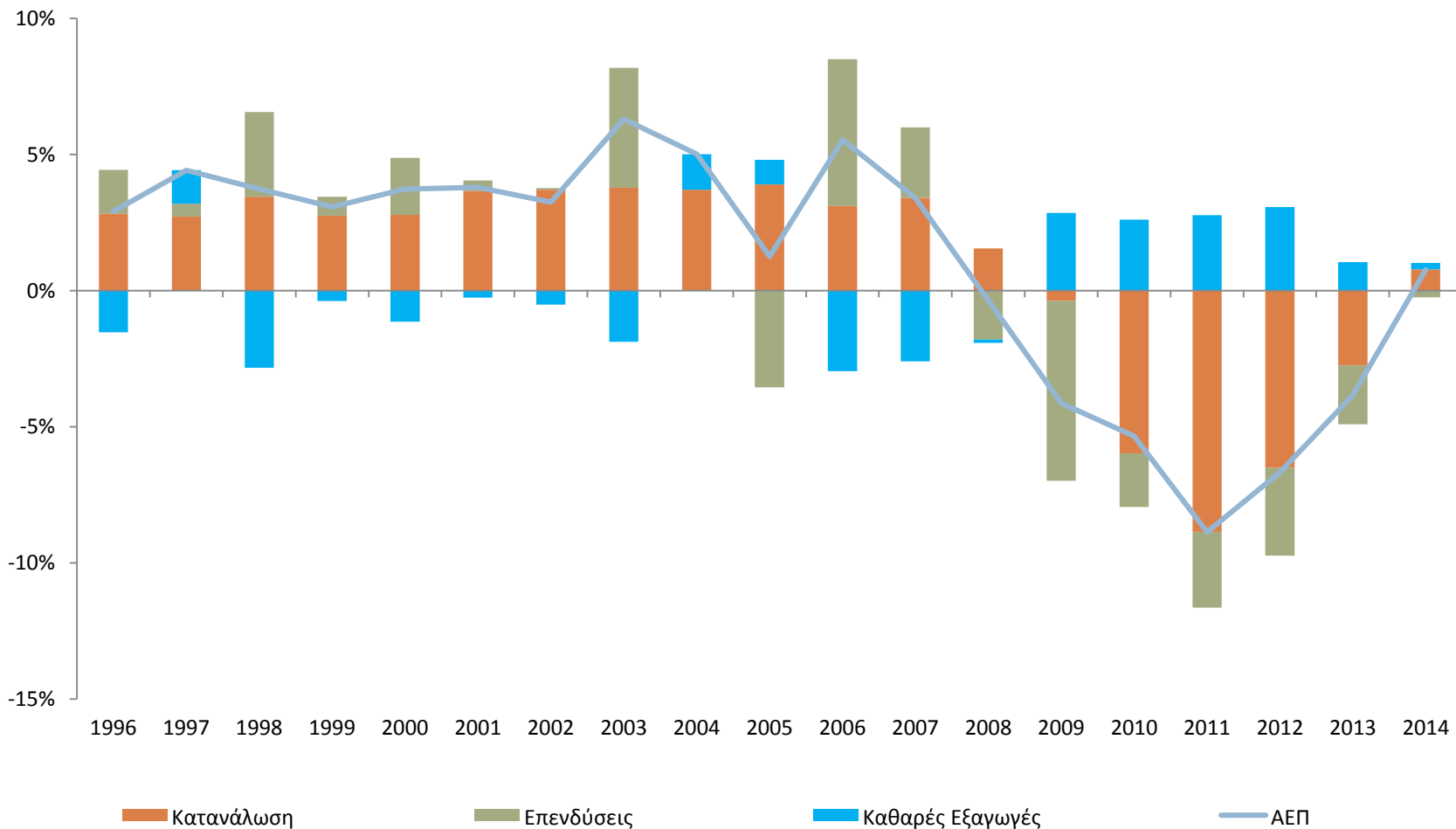
Γενικός Διευθυντής IOBE
Καθηγητής, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αντικείμενο της μελέτης

- ❖ Εξέταση της **σημασίας του κλάδου των Κατασκευών** στην ελληνική οικονομία
- ❖ Διερεύνηση των **παραγόντων που επηρεάζουν την ανάπτυξη του κλάδου**
- ❖ **Διατύπωση προτάσεων** για θεσμικές μεταρρυθμίσεις, με στόχο την αντιμετώπιση των εμποδίων και την ενίσχυση της συμβολής του κλάδου στην εθνική οικονομία

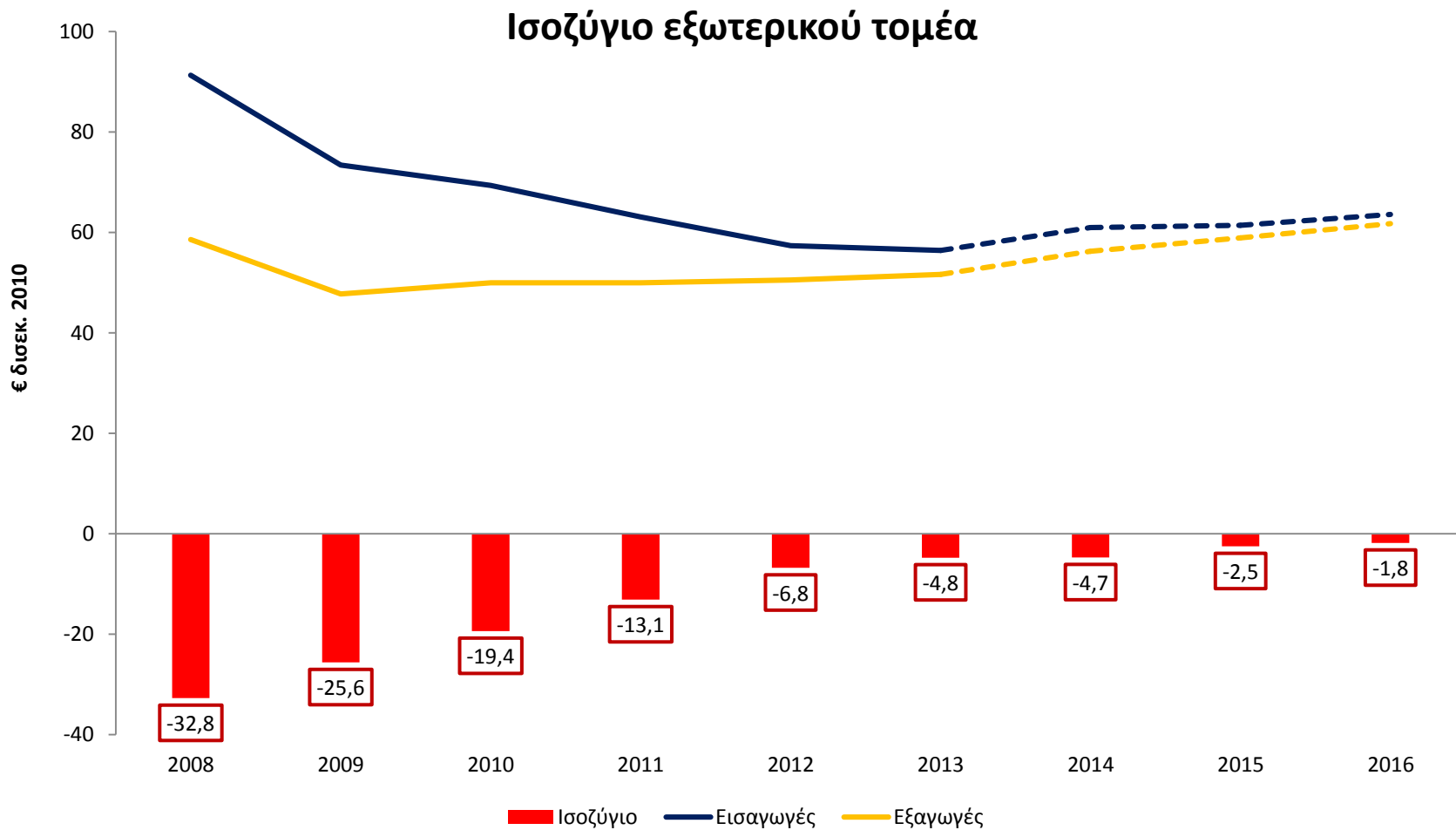
Συνιστώσες ρυθμού μεγέθυνσης ΑΕΠ

% μεταβολή

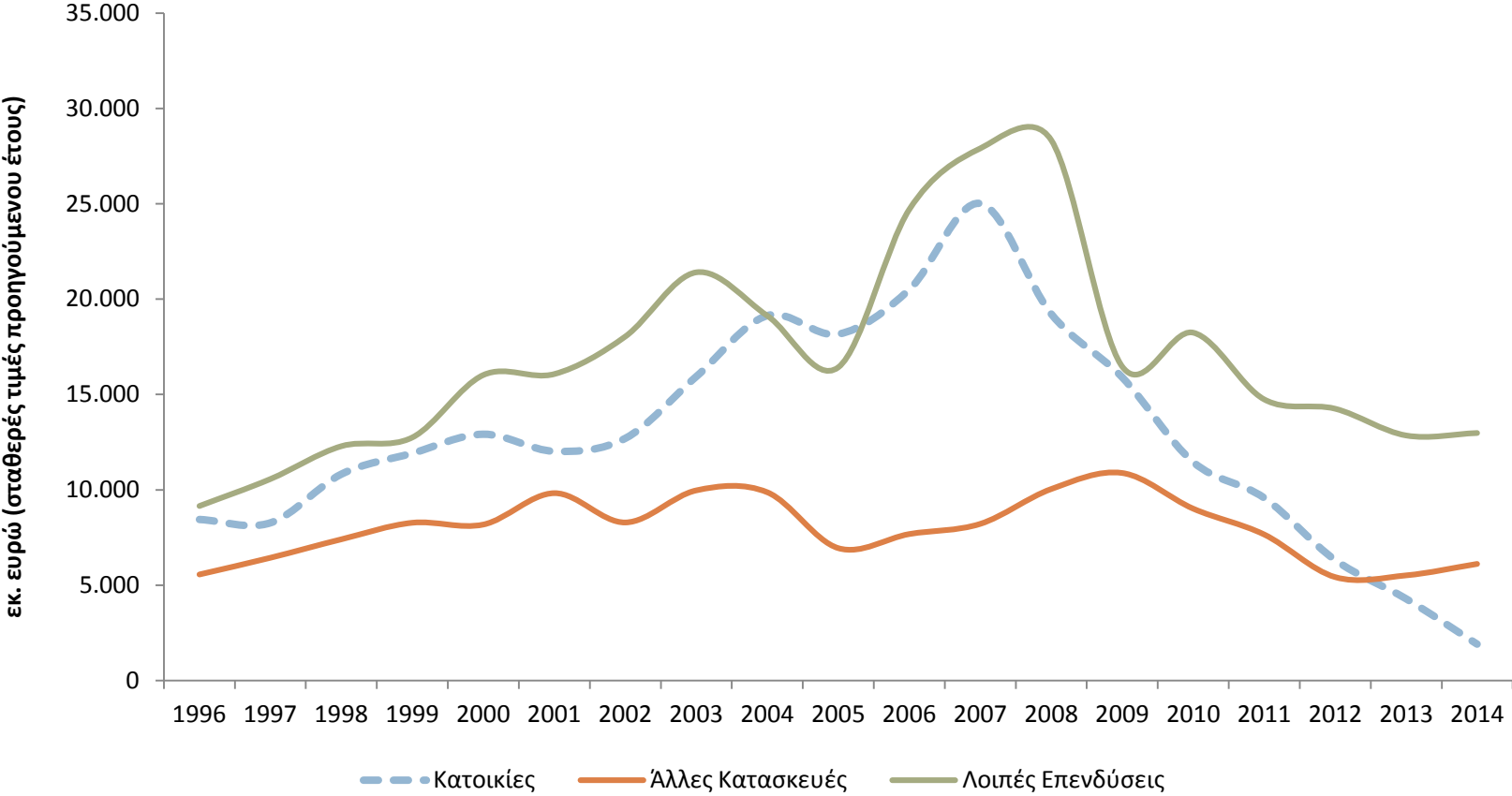
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Εθνικοί Λογαριασμοί

Εμπορικό Ισοζύγιο (Αγαθά & Υπηρεσίες)

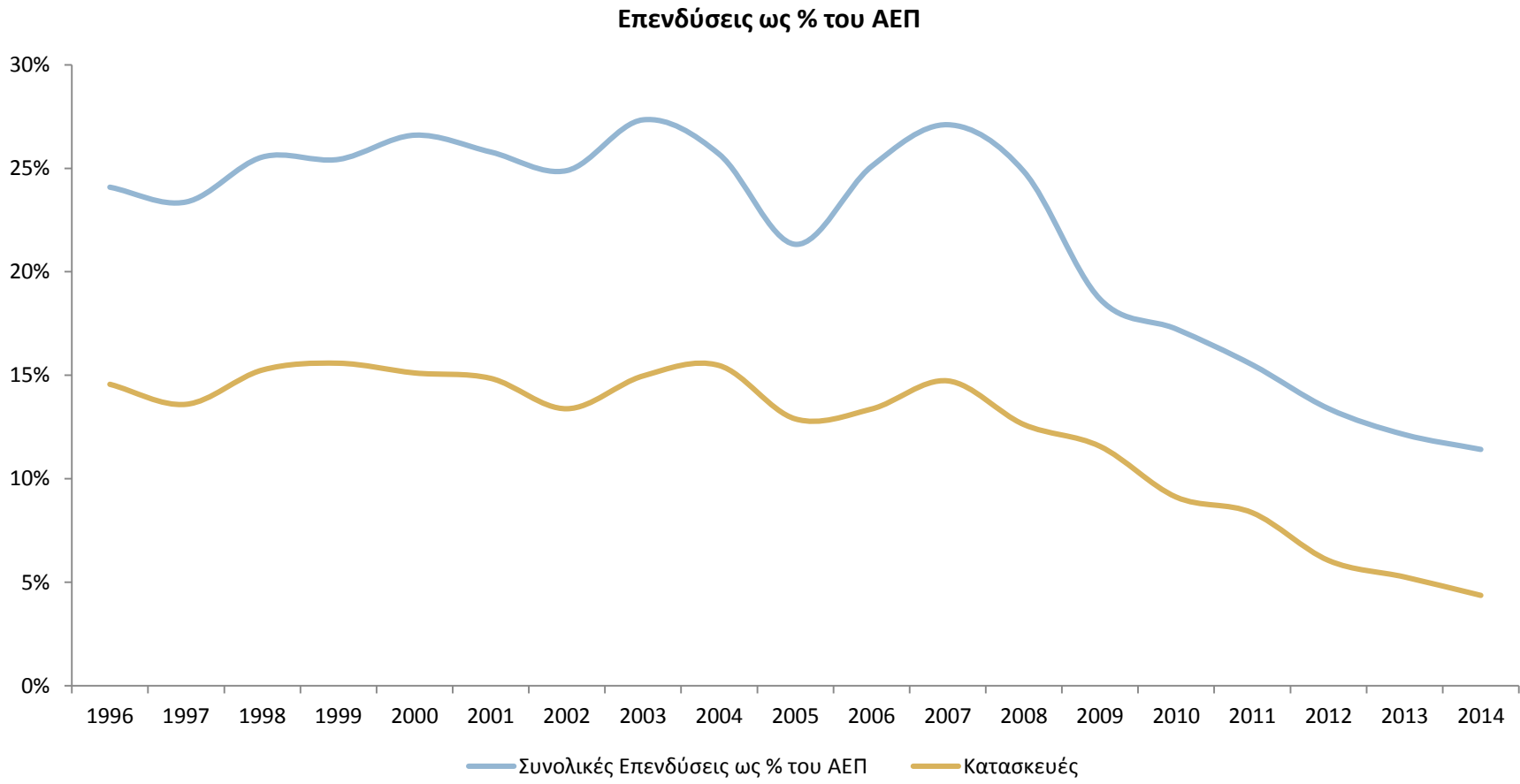
Πηγή: Eurostat, AMECO, DG ECFIN (2015-2016: προβλέψεις)

Ανάλυση Επενδύσεων

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Επενδύσεις σε κατασκευές ως % του ΑΕΠ

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Βασικά χαρακτηριστικά, επιδόσεις και
συμβολή των Κατασκευών στην
ελληνική οικονομία

Αλυσίδα Αξίας Κατασκευών

Σημαντικές διασυνδέσεις με πολλούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας

Εξόρυξη

- **Εξόρυξη** μεταλλευμάτων, λατομικών προϊόντων

Μεταποίηση

- **Παραγωγή προϊόντων** (τσιμέντο, χρώματα, μεταλλικά προϊόντα, γύψος, κουφώματα, ηλεκτρολογικός εξοπλισμός, πλαστικά κ.ά.).

Κατασκευές

- **Κατασκευές** κτηρίων, επισκευές, μεγάλα έργα (δρόμοι, γέφυρες), ηλεκτρολογικές και υδραυλικές εργασίες στις οικοδομές κ.ά.).

Εμπόριο

- Χονδρικό και λιανικό **εμπόριο** δομικών, μεταλλικών και άλλων προϊόντων

Υπηρεσίες

- Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες, Δραστηριότητες ενοικίασης

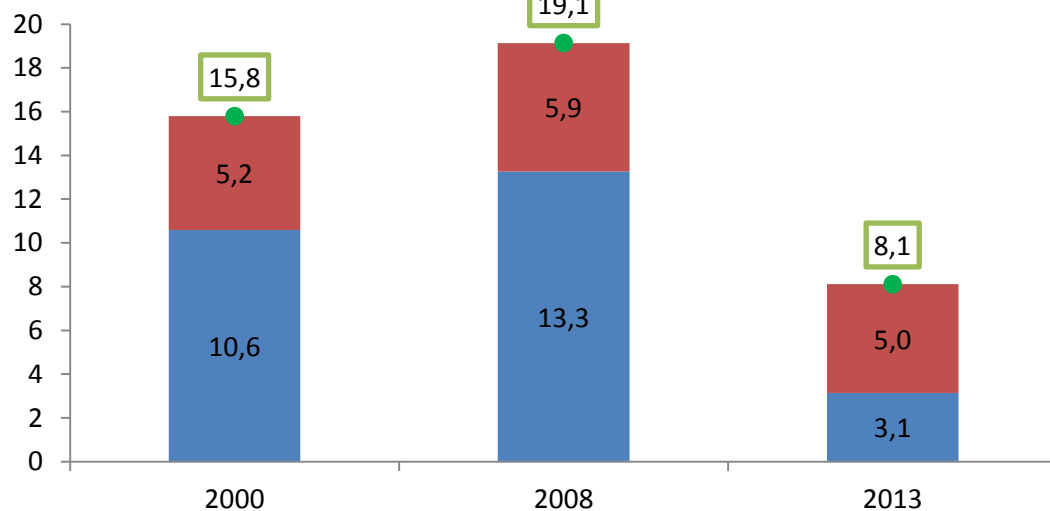
Οι Κατασκευές πυλώνας ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας την περίοδο 2000-2008

□ Προστιθέμενη Αξία

- **6,3%** του ΑΕΠ την περίοδο 2000-2008 (μέγιστο μερίδιο 7,8% το 2006)
 - **9,2%** για το σύνολο του ευρύτερου τομέα (εξόρυξη, μεταποίηση, εμπόριο, υπηρεσίες)
- **1,6%** το μερίδιο του κλάδου το 2013 (**3,1 δισ. €**)

δισ. €, 2005

Προστιθέμενη Αξία

■ Κλάδος Κατασκευών

■ Λοιποί κλάδοι τομέα Κατασκευών

● Ευρύτερος Τομέας Κατασκευών

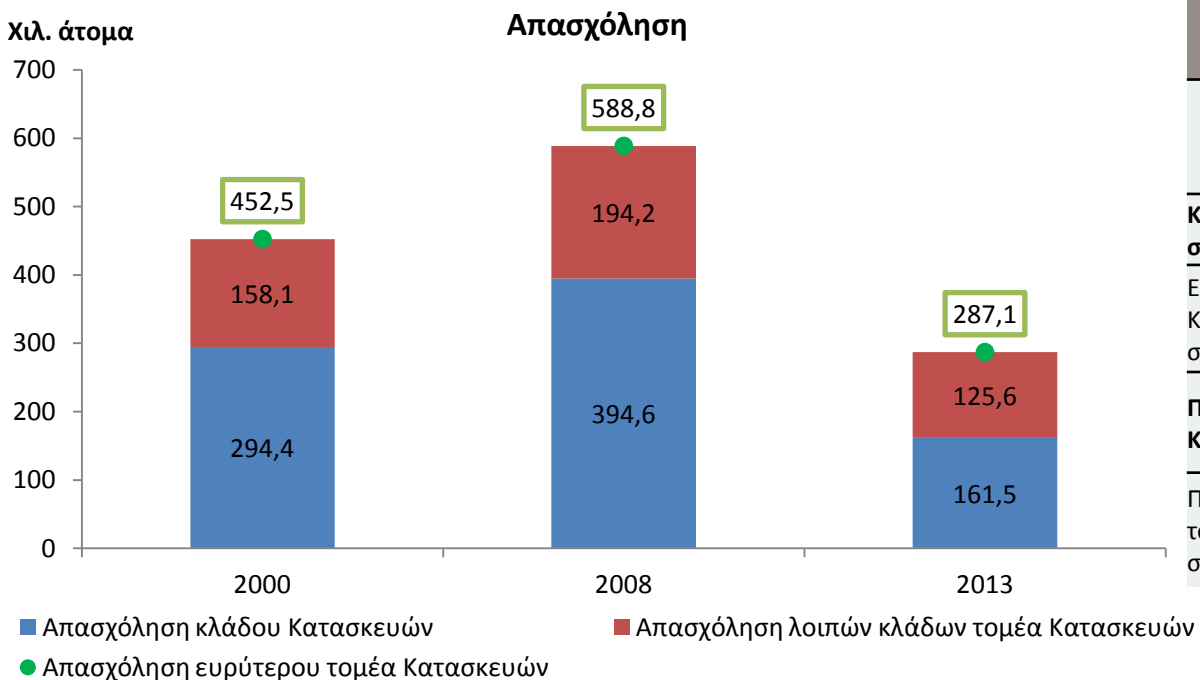
	Προστιθέμενη Αξία		
	ΜΟ 2000-2008	ΜΟ 2009-2013	% Μεταβολή 2008-2013
Κλάδος Κατασκευών σε εκ. €	12.577	5.724	-76,3%
Ευρύτερος Τομέας Κατασκευών σε εκ. €	18.413	10.906	-57,6%
Ποσοστό Κλάδου Κατασκευών στο ΑΕΠ	6,3%	2,7%	
Ποσοστό Ευρύτερου τομέα Κατασκευών στο ΑΕΠ	9,2%	5,2%	

Πηγή: Eurostat

Σημαντική συνεισφορά στην απασχόληση

□ Απασχόληση

- Στο **8,1%** της συνολικής απασχόλησης ο κλάδος κατασκευών το 2000-2008
 - στο 12,2% η ευρύτερη αλυσίδα αξίας (εξόρυξη, μεταποίηση, εμπόριο, υπηρεσίες)
- Στο **4,7%** το 2013 (161,5 χιλ. εργαζόμενοι το 2013 έναντι 394 χιλ. το 2006)

	Απασχόληση		
	ΜΟ 2000-2008	ΜΟ 2009-2013	% Μεταβολή 2008-2013
Κλάδος Κατασκευών σε χιλ.	346,9	257,5	-59,1%
Ευρύτερος Τομέας Κατασκευών σε χιλ.	524,9	409,6	-51,2%
Ποσοστό Κλάδου Κατασκευών στο ΑΕΠ	8,1%	6,4%	-4,1
Ποσοστό Ευρύτερου τομέα Κατασκευών στο ΑΕΠ	12,2%	10,2%	-4,7

Πηγή: Eurostat

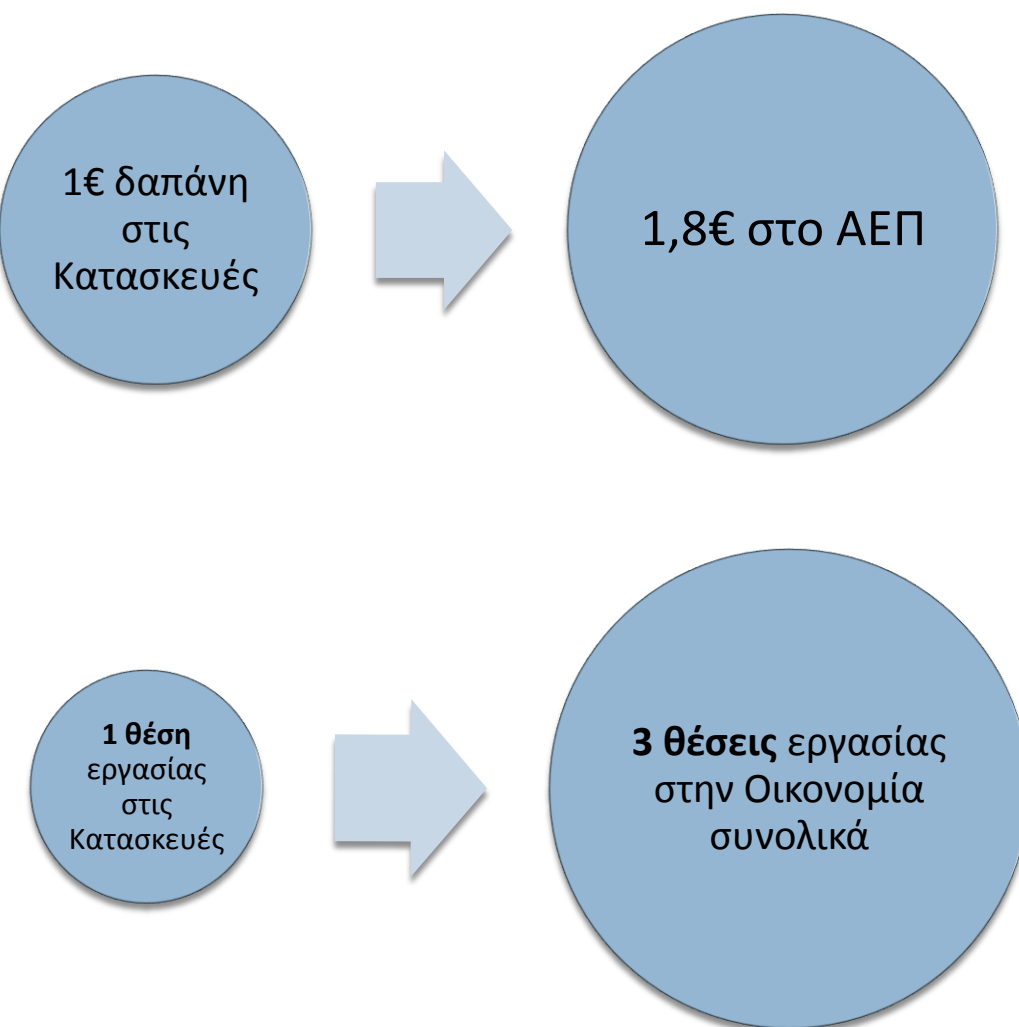
Ευρύτερη συνεισφορά των Κατασκευών στην ελληνική οικονομία (2013)

Πηγή: IOBE.
Οι συνδεδεμένες με τις Κατασκευές δραστηριότητες περιλαμβάνονται στις έμμεσες επιδράσεις.

Μέγεθος (σε εκ. €2005)	Άμεση	Έμμεση	Προκαλούμενη	Συνολική
Ακαθάριστη αξία παραγωγής	11,156	10,278	14,593	36,028
Προστιθέμενη αξία	3,550	4,737	8,672	16,959
ΑΕΠ	3,932	5,016	10,642	19,589
Εισόδημα από εργασία	1,192	1,534	2,229	4,956
Φόροι επί προϊόντων	381	278	1,970	2,630
Φόροι επί της παραγωγής	0	5	-148	-143
Φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων	84	109	158	351
Σύνολο φόροι	466	391	1,980	2,837
Εισφορές εργοδοτών	438	437	603	1,478
Φόροι και εισφορές	904	828	2,583	4,315
Εισαγωγές	164	1,063	1,250	2,477
Απασχόληση (άτομα)	147,276	118,178	175,121	440,576

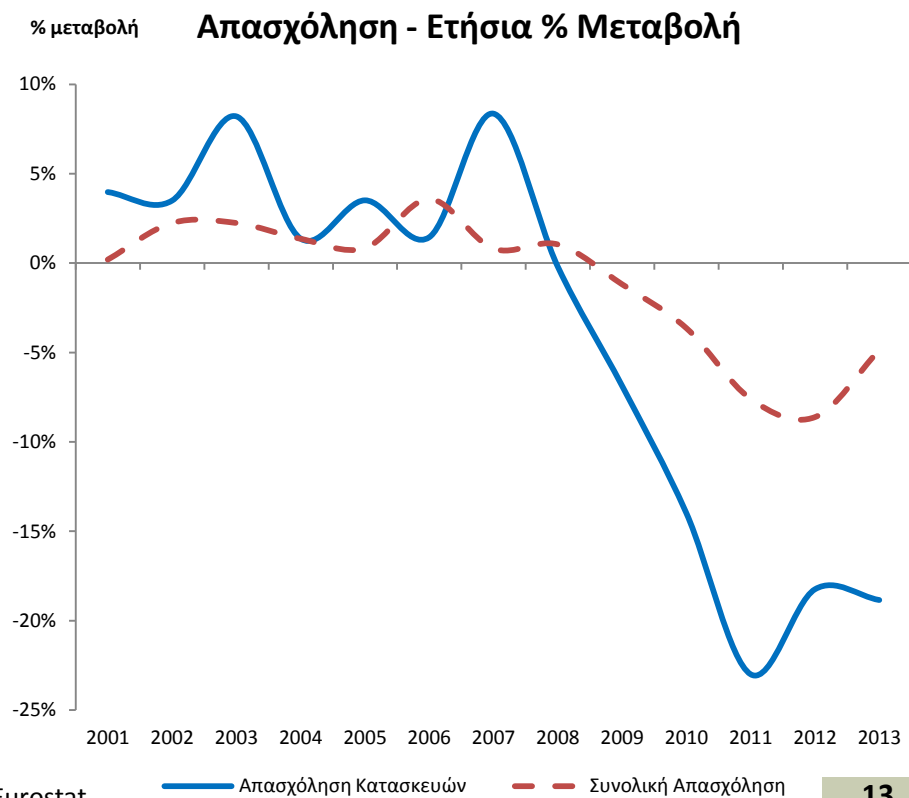
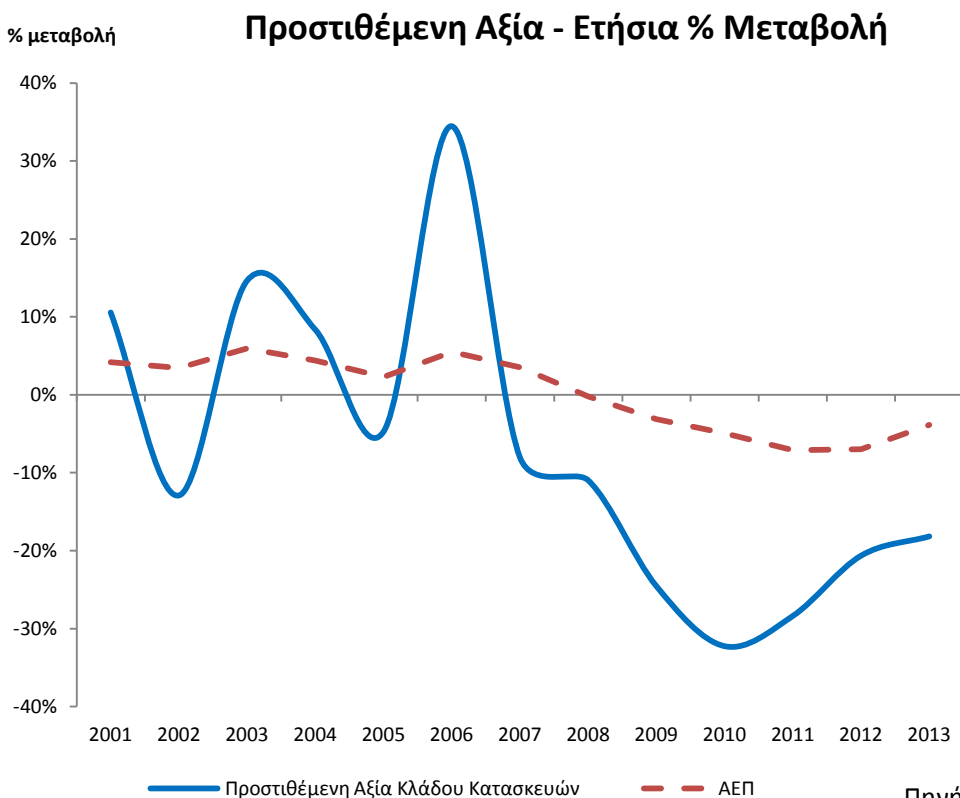
Ευρύτερη συνεισφορά των Κατασκευών στην ελληνική οικονομία (2013)

- Στο **11% του ΑΕΠ** η ευρύτερη επίδραση των Κατασκευών στην ελληνική οικονομία για το 2013
- **Αντίστοιχο μερίδιο** και στην συνολική απασχόληση

Βαθύτερη η ύφεση στον κλάδο σε σχέση με το σύνολο της οικονομίας

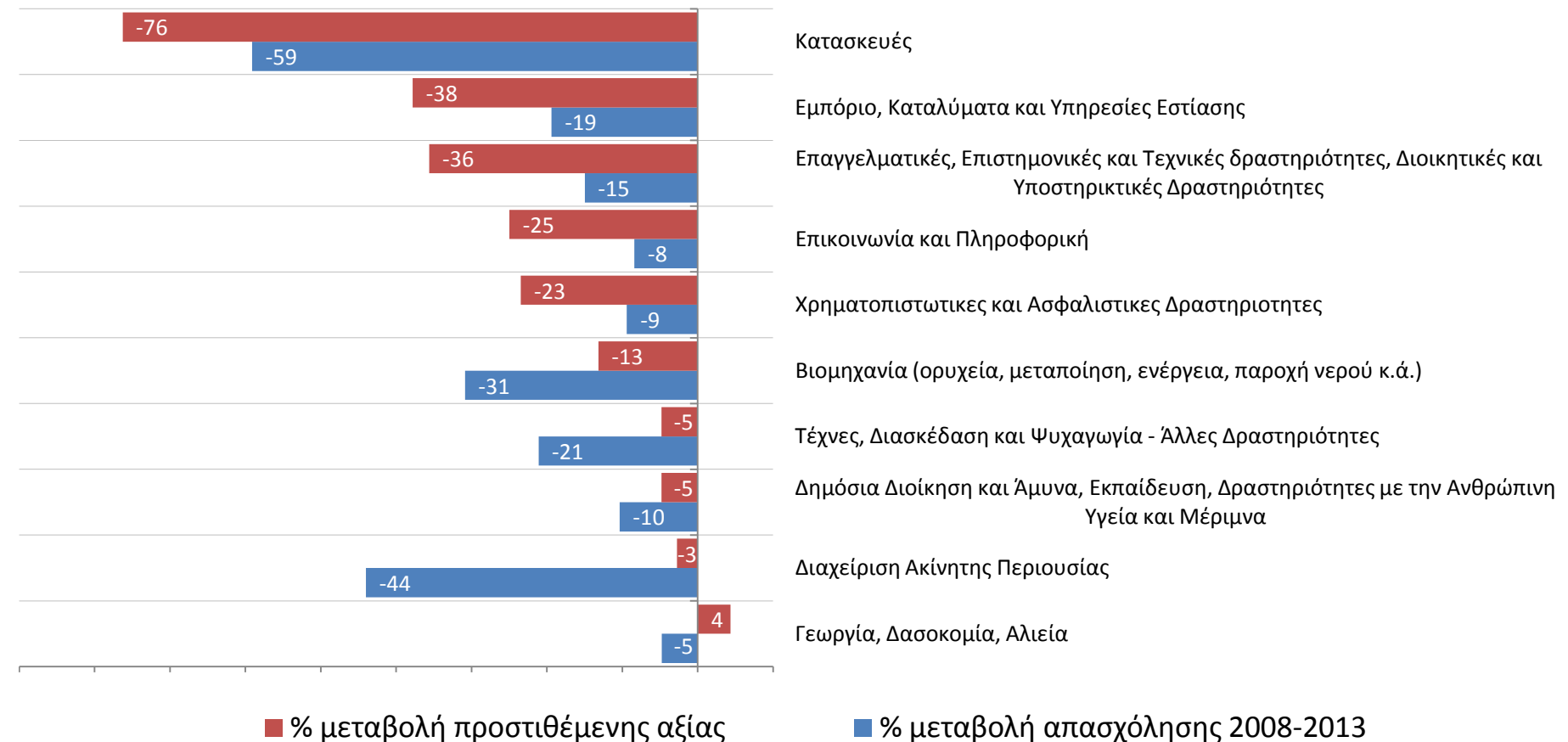
- Η εξέλιξη της προστιθέμενης αξίας στον κλάδο απέκλινε από τους υπόλοιπους κλάδους στη διάρκεια της ύφεσης
 - ▣ Οι κατασκευές υποχώρησαν κατά -76,3% την περίοδο 2008-2013, έναντι -23,5% της πτώσης του ΑΕΠ
- Απόκλιση καταγράφεται και στην απασχόληση
 - ▣ Το 1/5 της μείωσης της απασχόλησης της συνολικής οικονομίας μεταξύ 2008 - 2013 (-1 εκ. εργαζόμενοι) οφείλεται στην πτώση των Κατασκευών (-233 χιλ.)

Πηγή: Eurostat

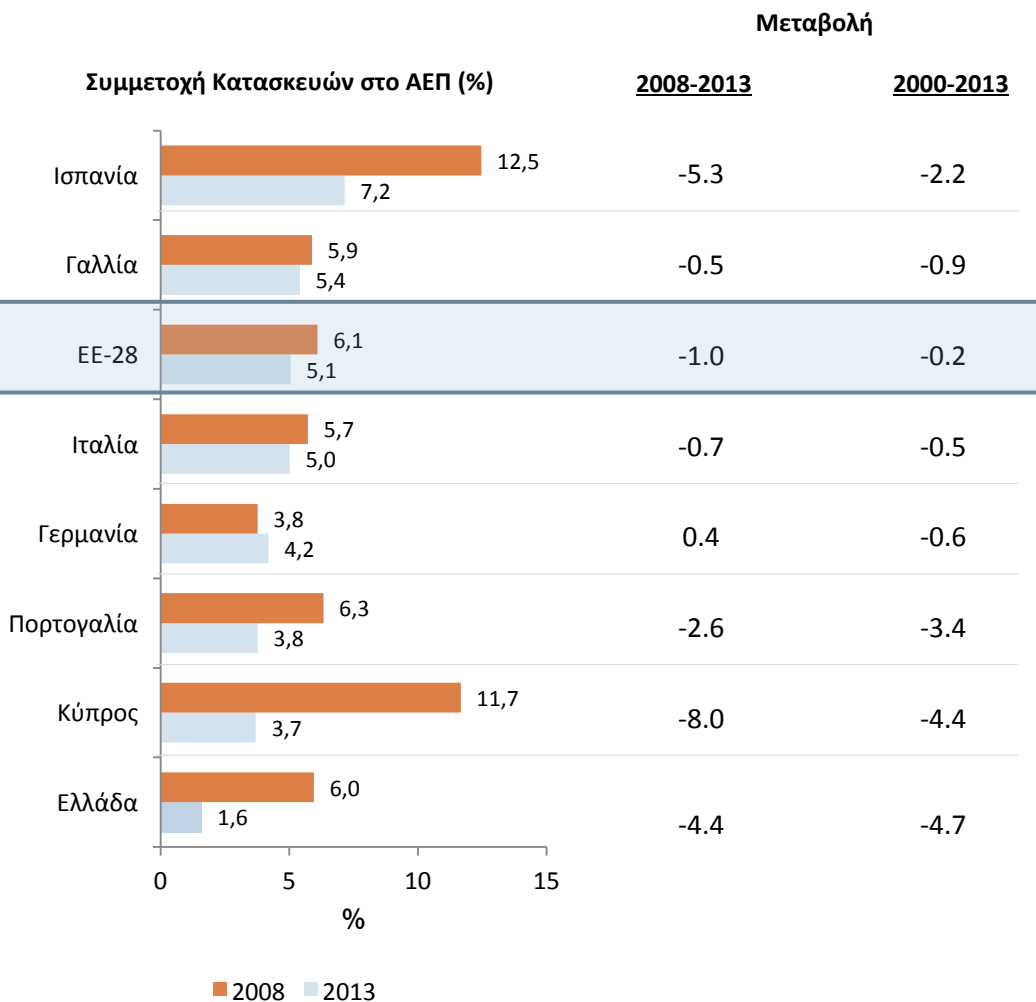
Μεγαλύτερη επίπτωση της ύφεσης σε σχέση με τους άλλους κλάδους

- Η ύφεση επηρέασε όλους τους επιμέρους τομείς της οικονομίας (εκτός πρωτογενούς τομέα), ενώ έχει πλήξει με σφοδρότητα τον τομέα των **Κατασκευών** (-76,3% της προστιθέμενης αξίας του και -59,1% της απασχόλησης).

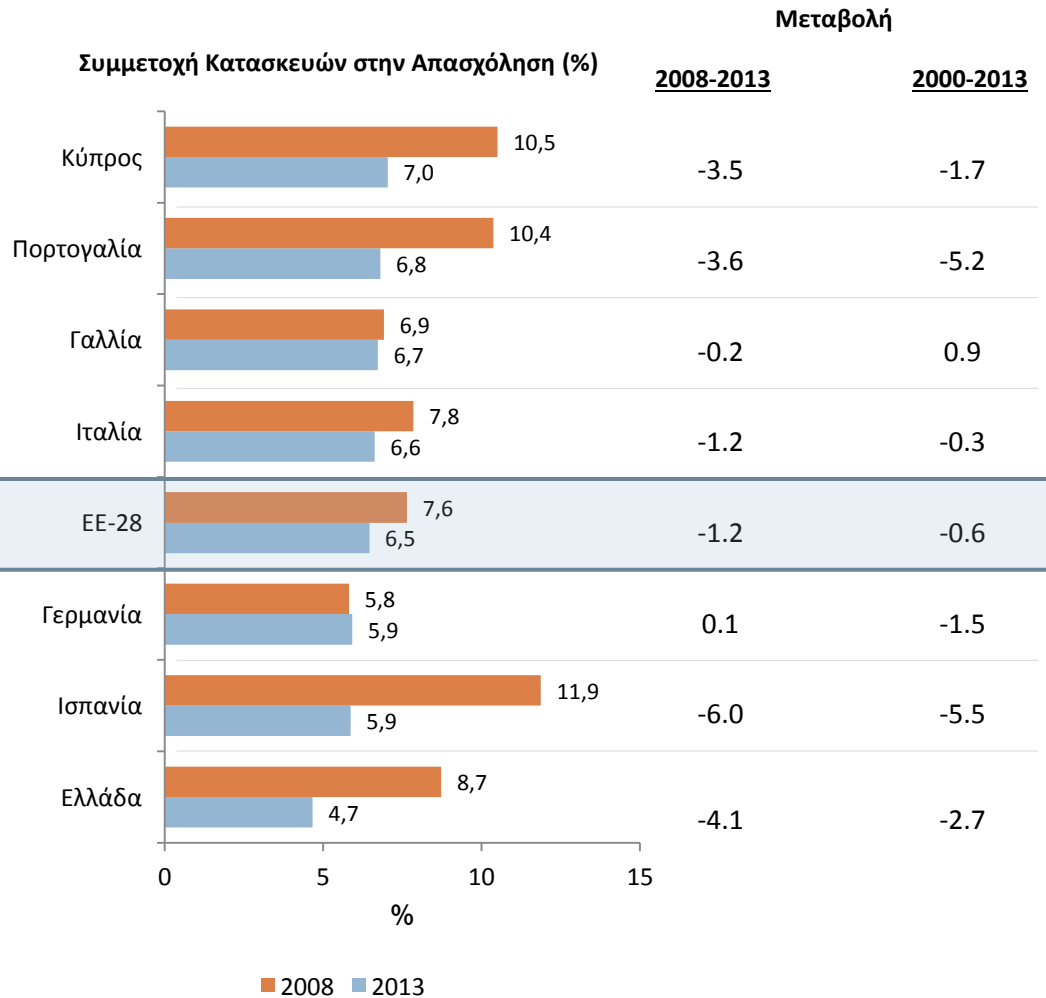
Πηγή: Eurostat

Συμμετοχή Κατασκευών στο ΑΕΠ (%) σε άλλες χώρες

- Σημαντική κάμψη της συμμετοχής του κλάδου στο ΑΕΠ
- Αντίστοιχη πτώση σε Ισπανία και Κύπρο
- Το 2013 το μερίδιο του κλάδου βρίσκεται πλέον σε χαμηλότερο σημείο έναντι άλλων χωρών

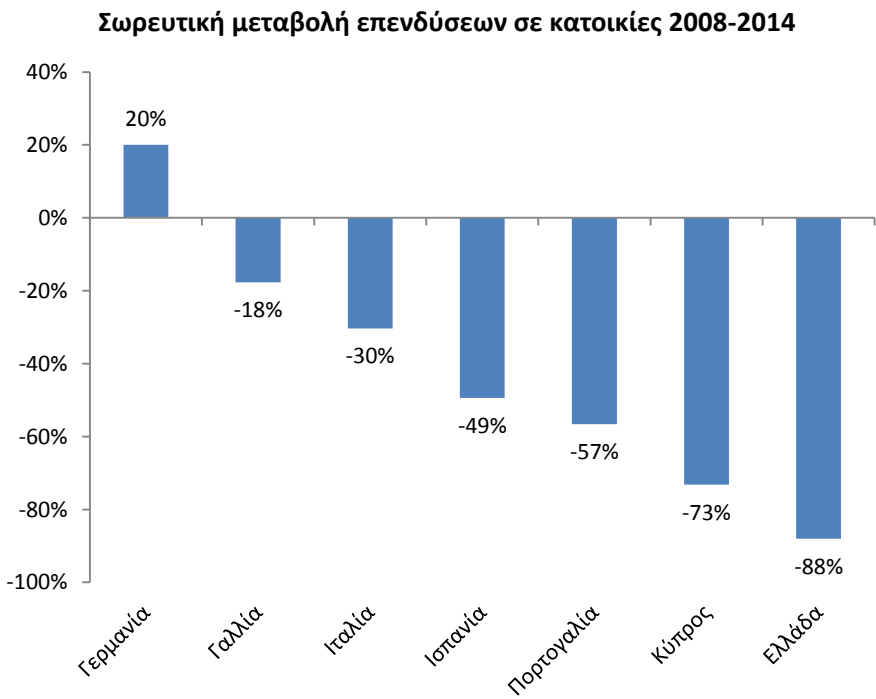
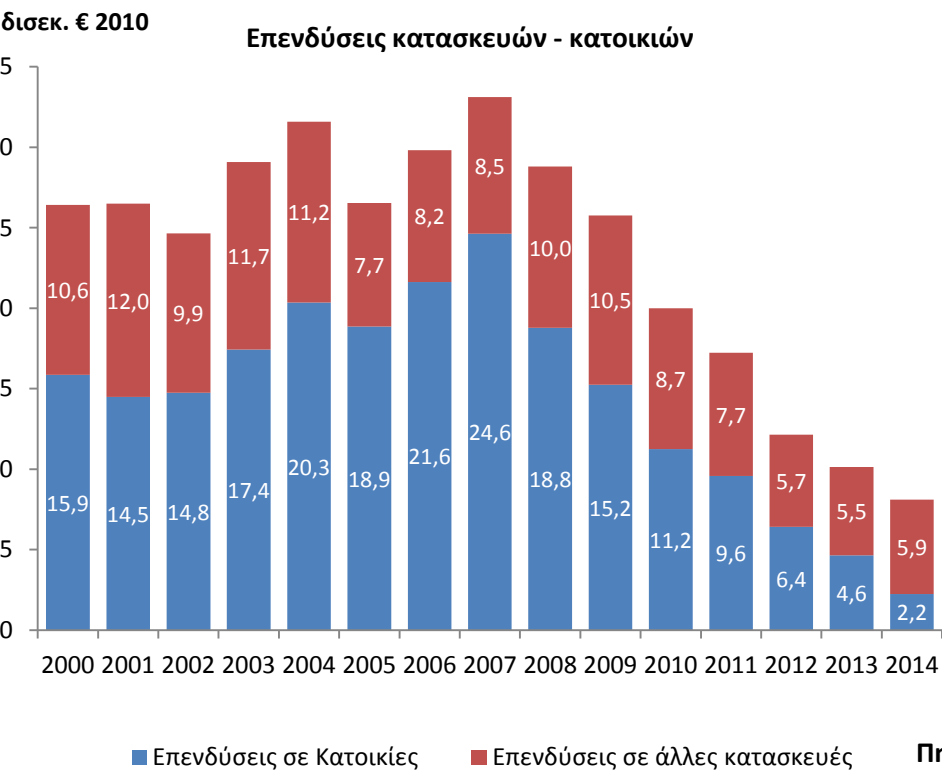
Συμμετοχή κατασκευών στην απασχόληση σε άλλες χώρες

- Η μείωση της απασχόλησης στην Ελλάδα είναι εντονότερη σε σύγκριση με άλλες χώρες, μεταξύ 2008 και 2013 (-59,1%)
- Σε πολύ χαμηλό επίπεδο το μερίδιο στη συνολική απασχόληση

Επενδύσεις σε κατασκευές στην Ελλάδα

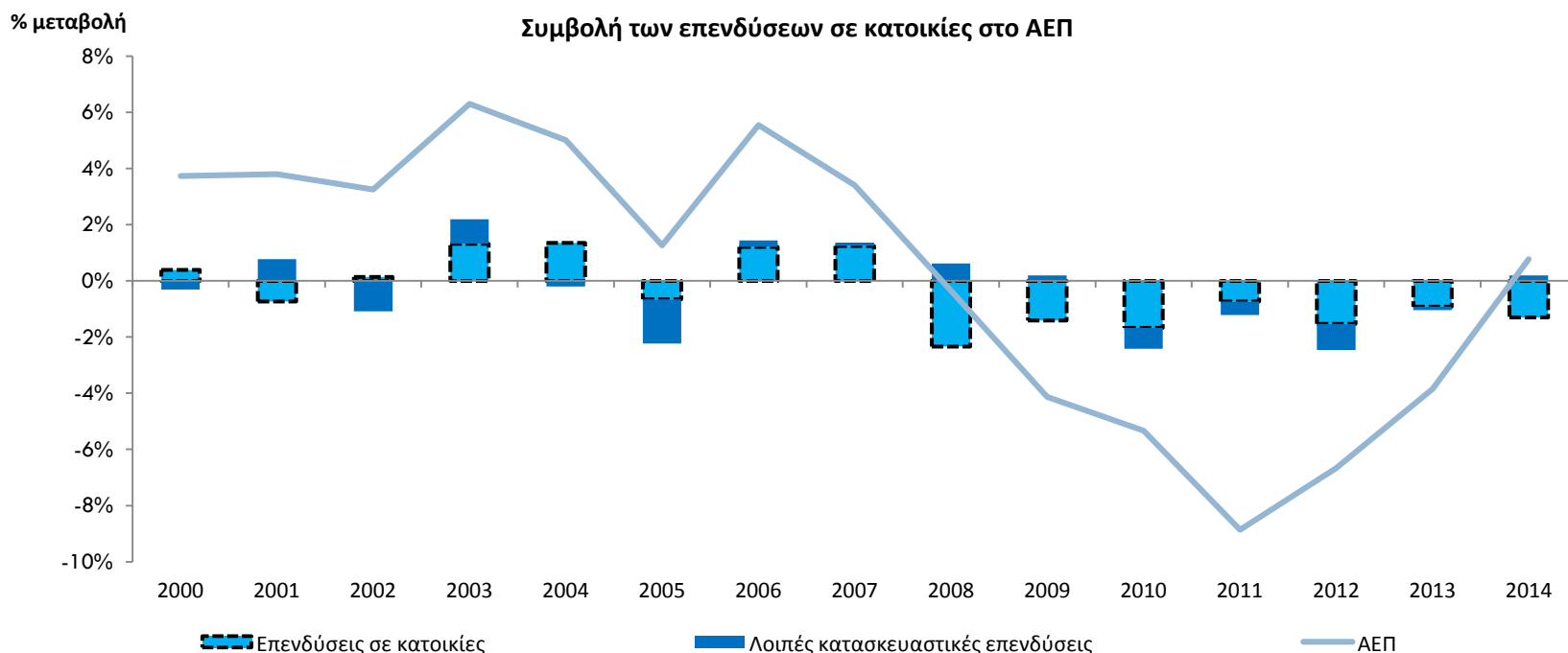
- Σημαντικό τμήμα των συνολικών επενδύσεων της οικονομίας αφορά επενδύσεις σε κατασκευές (60% το 2000-2008, αλλά υποχωρεί μετά το 2009).
 - ▣ Στα **2,2 δισεκ. €** οι επενδύσεις σε νέες κατοικίες το 2014, από 24,6 δισεκ. € το 2007
 - ▣ Οι επενδύσεις σε νέες κατοικίες αντιστοιχούν στο **24%** των συνολικών επενδύσεων την περίοδο 2009-2014, έναντι περίπου 40% την περίοδο 2000-2008
 - ▣ Η μεγαλύτερη κάμψη σε επενδύσεις κατοικιών στην Ελλάδα μεταξύ άλλων κρατών

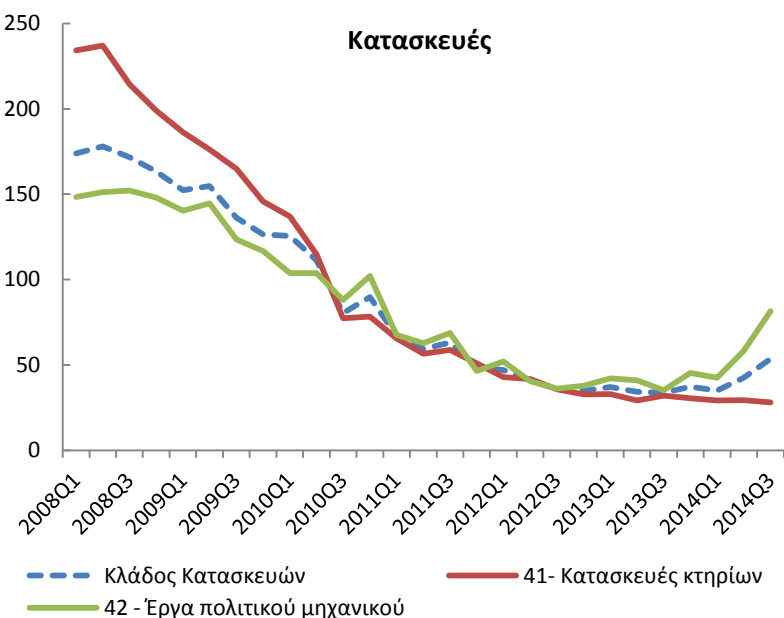
Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Οι επενδύσεις σε νέες κατοικίες επηρεάζουν σημαντικά τους ρυθμούς μεγέθυνσης της οικονομίας

- Σημαντική η επίδραση των επενδύσεων σε νέες κατοικίες, στη διαμόρφωση του ΑΕΠ.
 - Η πτώση των επενδύσεων επέδρασε αρνητικά στους ρυθμούς μεταβολής του ΑΕΠ.
- Θετική ενίσχυση στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ τα περισσότερα έτη μεταξύ 2000-2007, ενώ έχει μετεξελιχθεί σε αρνητική συνιστώσα μετά το 2008
- Την περίοδο 2008-2013 η μείωση των επενδύσεων σε κατοικίες στερούσε από το ΑΕΠ περίπου **1,4 ποσοστιαίες μονάδες** κατά μέσο όρο

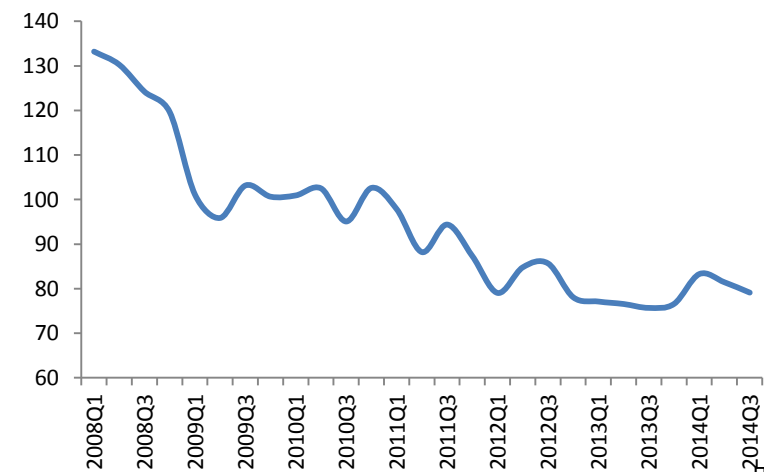

Σημαντική κάμψη στους δείκτες παραγωγής στις Κατασκευές αλλά και στους βιομηχανικούς κλάδους του τομέα

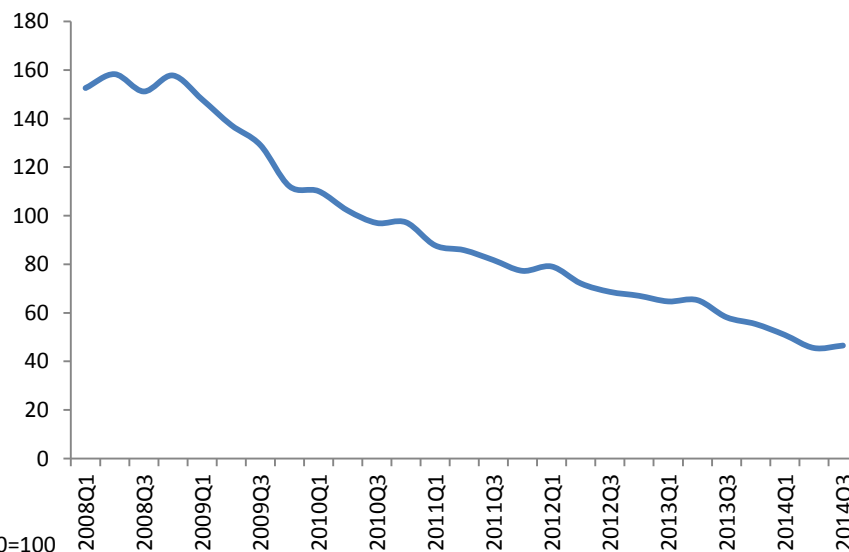

- Βελτίωση στον δείκτη για τα έργα Πολιτικού Μηχανικού το 2014, συνεχίζεται η κάμψη στις κατασκευές
- Υποχώρηση στην παραγωγή μη μεταλλικών προϊόντων (τσιμέντο, οικοδομικά υλικά), συγκράτηση στα μεταλλικά προϊόντα
- Συνεχή κάμψη στις αρχιτεκτονικές και μελετητικές υπηρεσίες

Βιομηχανία κλάδου Κατασκευών και Εξόρυξη

Δείκτης Κύκλου Εργασιών Αρχιτεκτονικών Υπηρεσιών

Πηγή: Eurostat, 2010=100

Παράγοντες που διαμορφώνουν
το περιβάλλον των Κατασκευών

Παράγοντες που διαμορφώνουν το περιβάλλον των Κατασκευών

Οικονομικοί παράγοντες

- Προοπτικές οικονομίας (Ρυθμοί μεγέθυνσης, επενδύσεις, οικονομικό κλίμα, απασχόληση, διαθέσιμο εισόδημα, καταναλωτική εμπιστοσύνη)
- Χρηματοδοτικοί πόροι (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, στεγαστική πίστη, επιτόκια)
- Απόδοση επένδυσης σε ακίνητα (Τιμές ακινήτων, φορολογία ακινήτων)
- Άλλοι παράγοντες (Φοροαλλαγές – Κίνητρα, εξωτερική ζήτηση)

Θεσμικοί παράγοντες

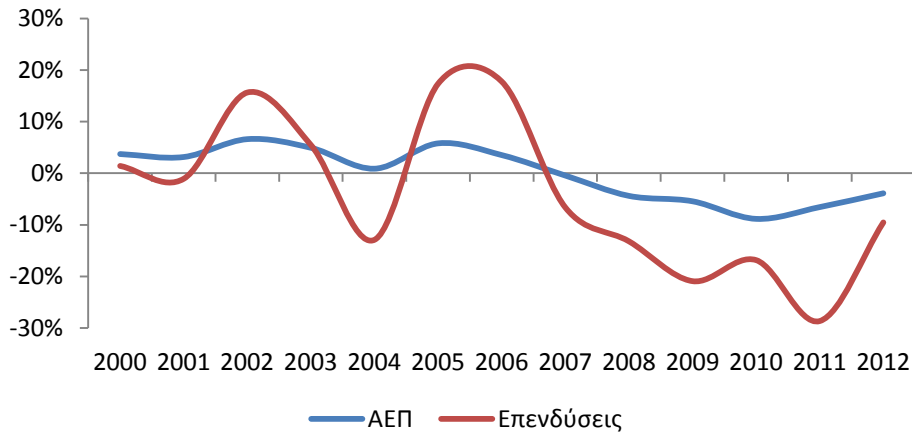
- Γραφειοκρατικά εμπόδια
- Έκδοση αδειών
- Χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός
- Κτηματολόγιο
- Διαδικασίες στα δημόσια έργα

Διαρθρωτικοί παράγοντες

- Παραγωγική δομή
- Εργατικό δυναμικό
- Κτηριακό απόθεμα

Επιδείνωση των μακροοικονομικών δεδομένων

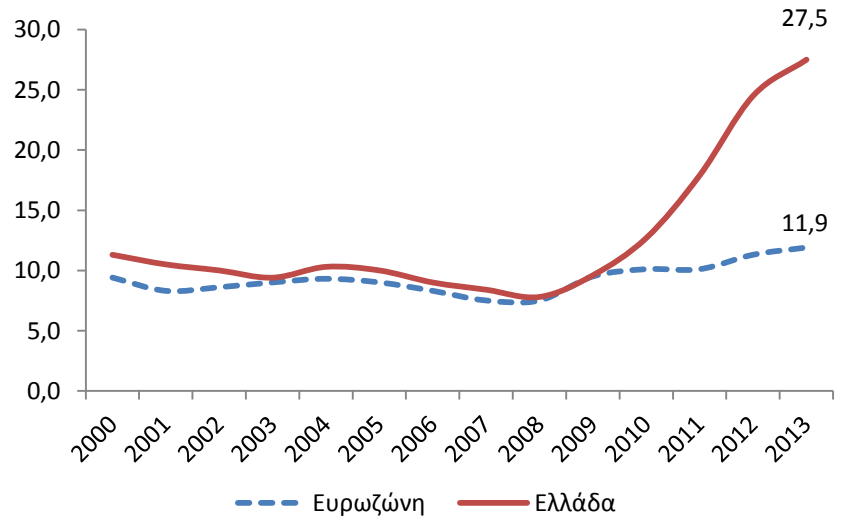
% μεταβολή ΑΕΠ και Επενδύσεων

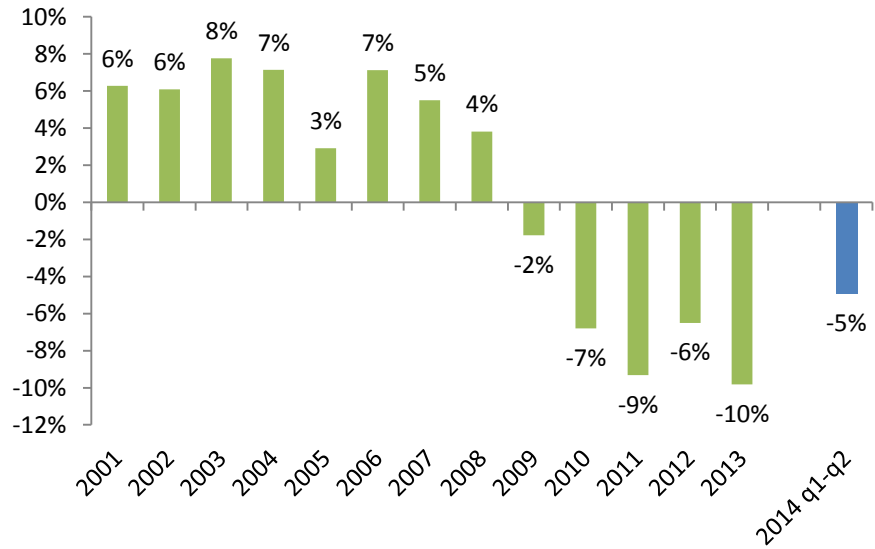
- Υποχώρηση του ΑΕΠ (κατά ¼) και του διαθέσιμου εισοδήματος
- Κλιμάκωση της ανεργίας

% εργατικού δυναμικού

Ποσοστό Ανεργίας

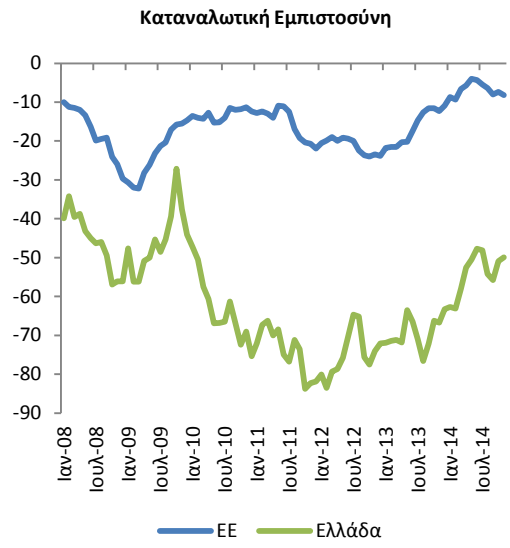
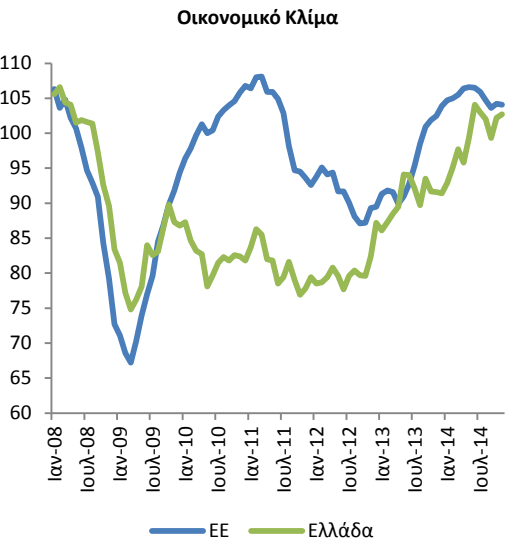

Μεταβολή Διαθέσιμου εισοδήματος

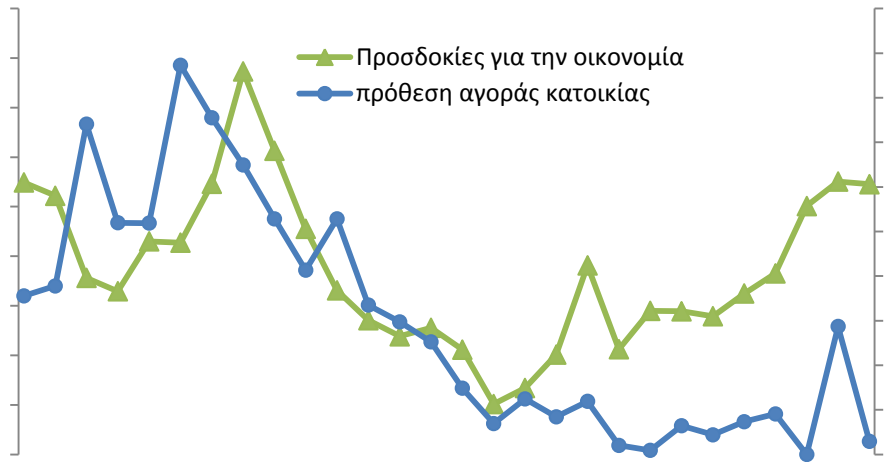
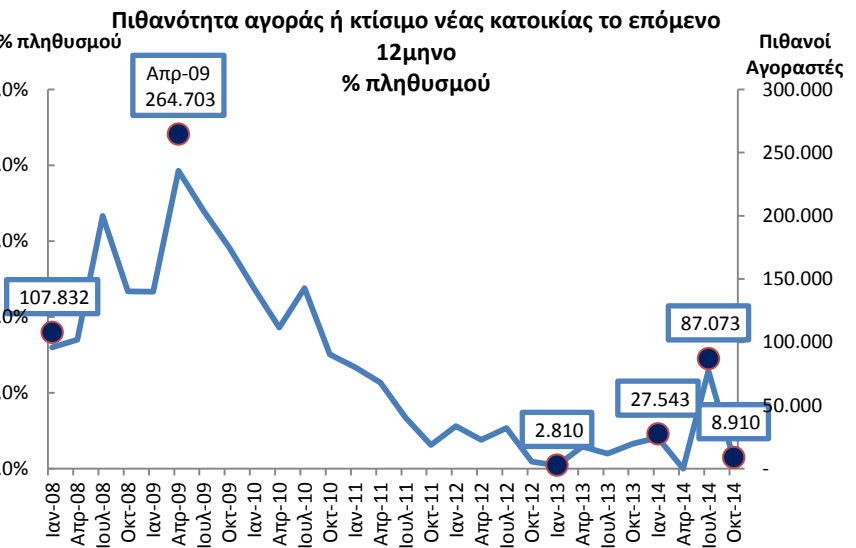

Πηγή: Eurostat, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Επιδείνωση καταναλωτικής εμπιστοσύνης Ασθενής πρόθεση αγοράς νέας κατοικίας

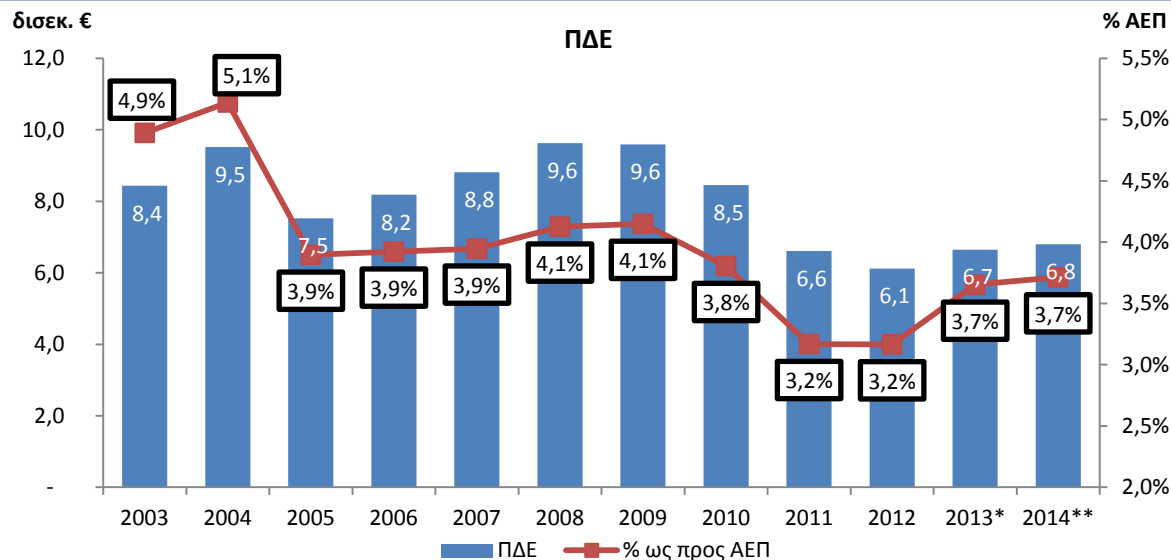

- Η πρόθεση των καταναλωτών για αγορά ή κατασκευή νέας κατοικίας είναι εξαιρετικά αρνητική στην Ελλάδα.
- Παρόμοια αρνητική εικόνα καταγράφεται σε Ισπανία, Πορτογαλία και Ιταλία
- Έντονη συσχέτιση πρόθεσης αγοράς κατοικίας με το κλίμα για την οικονομία

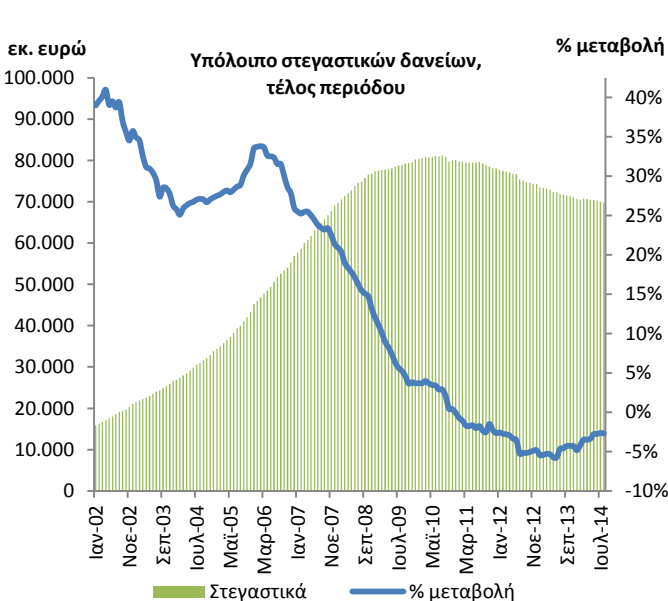

Πηγή: DG ECFIN, IOBE

Υποχώρηση της χρηματοδότησης για κατασκευές (Δημόσιες και Ιδιωτικές)

- Υποχώρηση του ΠΔΕ την περίοδο 2009-2012, με σχετική βελτίωση το 2013-2014

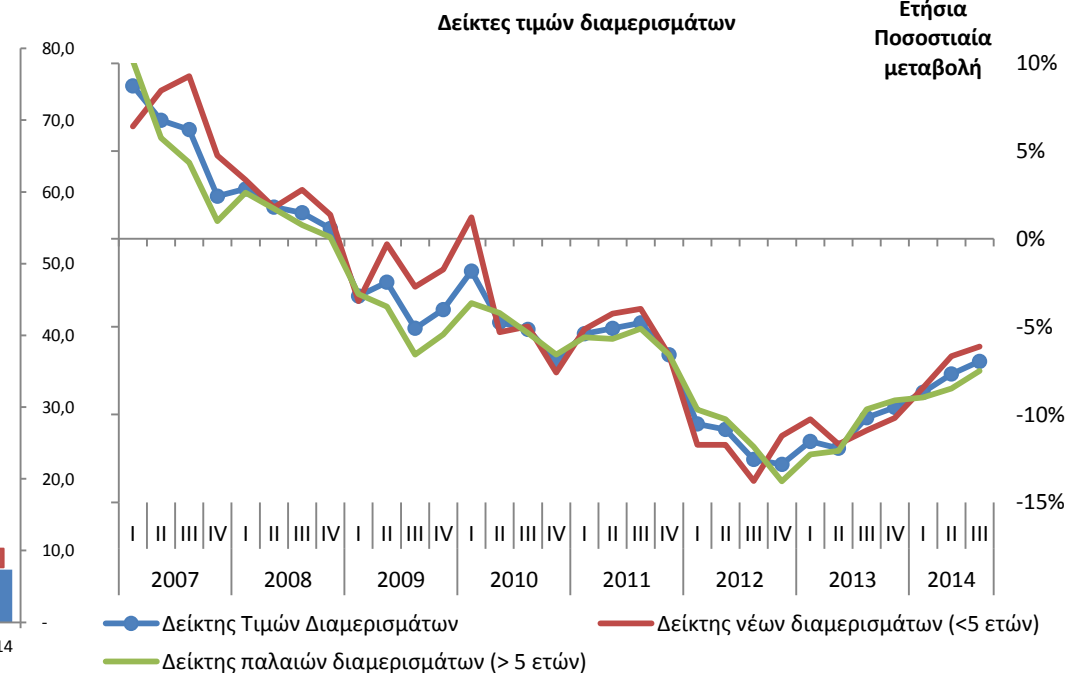
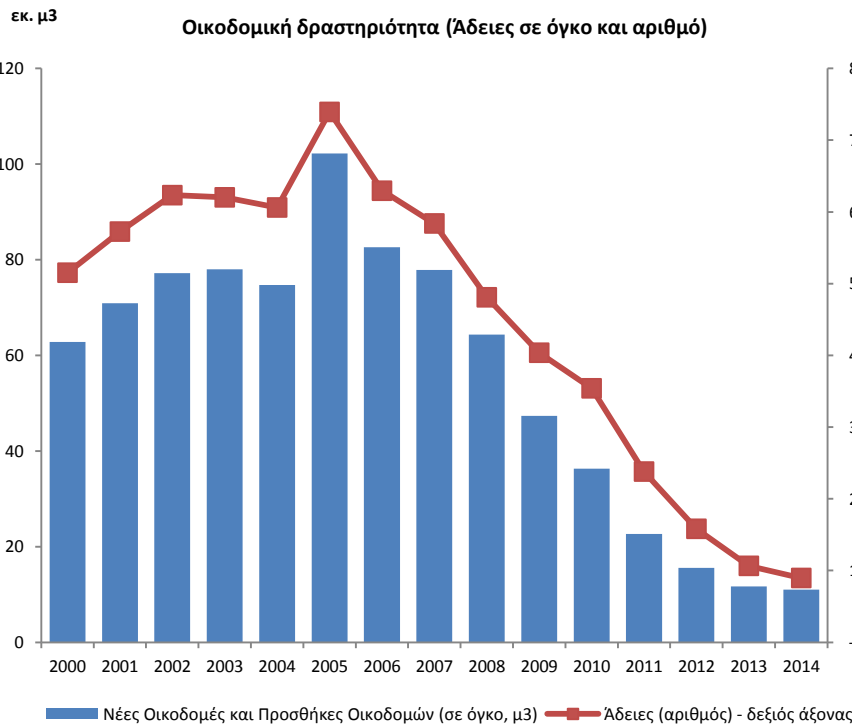

- Σημαντική κάμψη της πιστωτικής επέκτασης στα στεγαστικά μετά το 2007
- Αύξηση του πραγματικού κόστους δανεισμού
- Κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (44,5%) το ποσοστό των στεγαστικών δανείων ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα (38,9%)

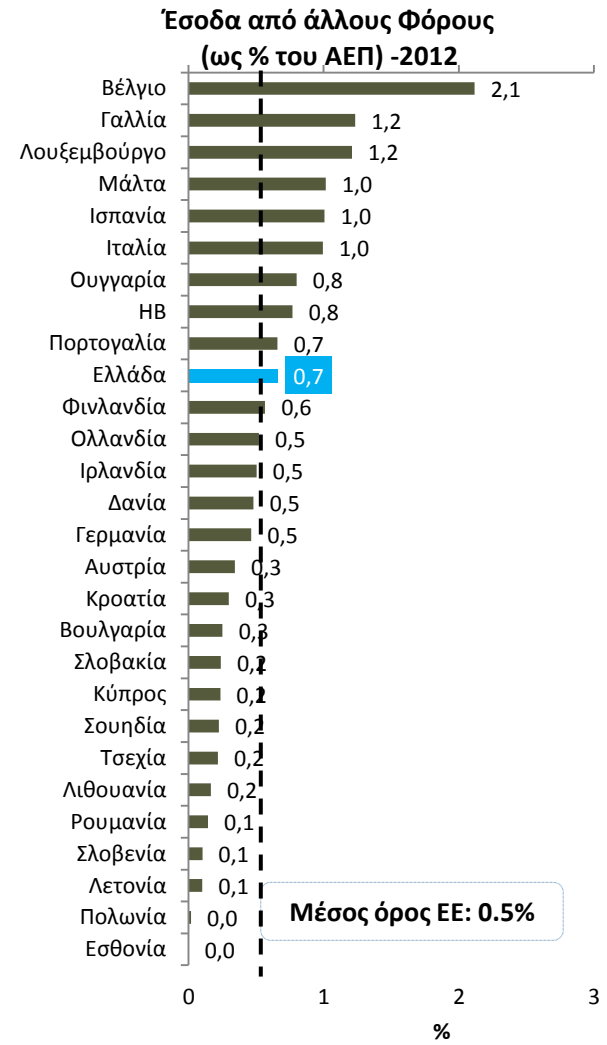
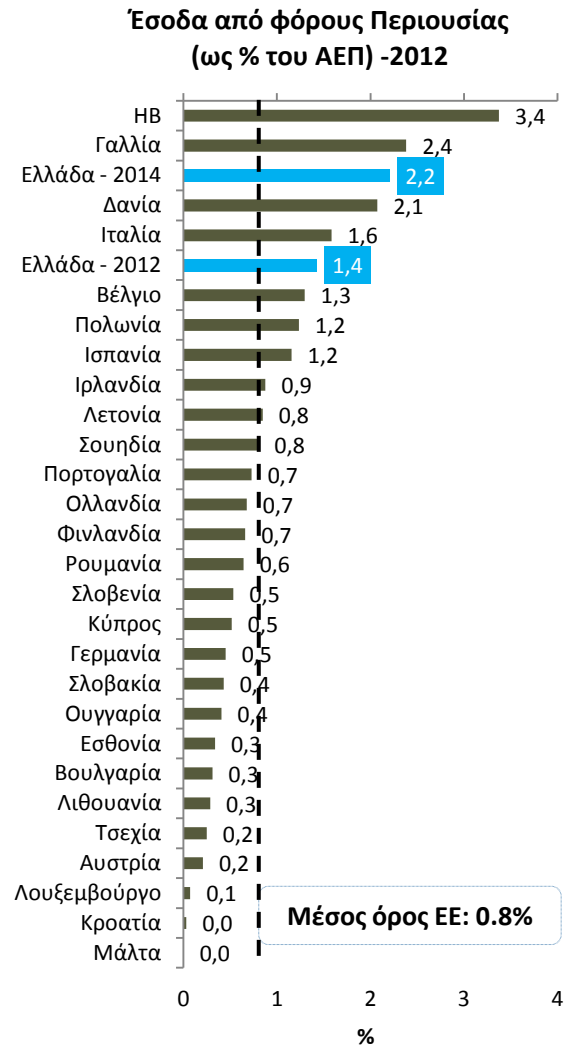
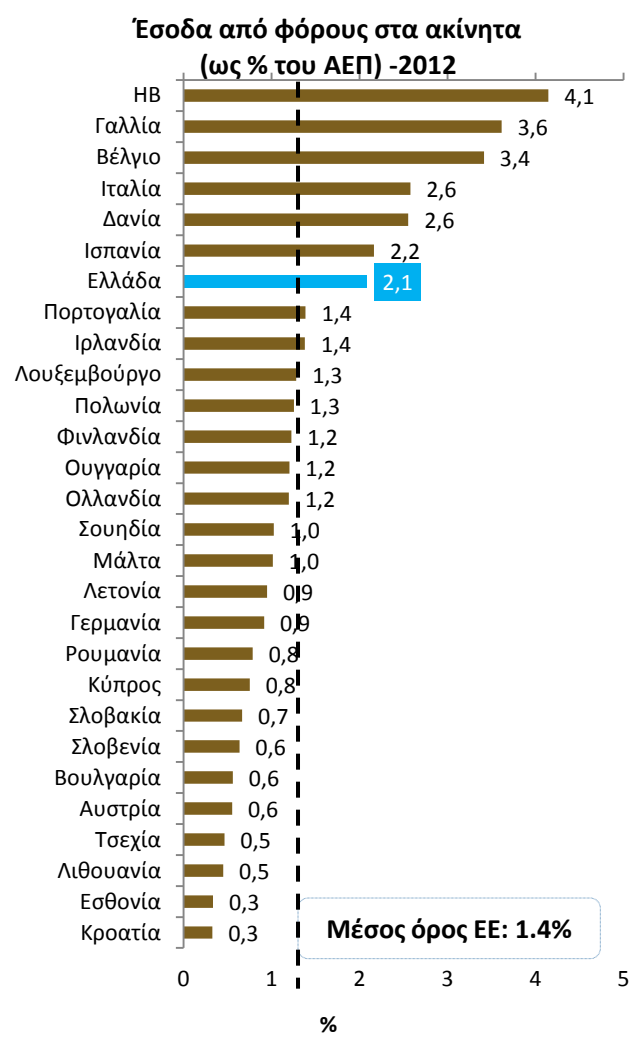
Πηγή: Κρατικοί Προϋπολογισμοί, Τράπεζα της Ελλάδος

Σημαντική κάμψη σε νέες άδειες μετά το 2008 – υποχώρηση των τιμών κατοικιών

- Μέγιστη τιμή οικοδομικής δραστηριότητας το 2005 με άδειες για 102,2 εκ. μ3, (195 χιλ. νέες κατοικίες)
- Το 2014 στα 10,9 εκ. μ3 οι νέες άδειες, 9,6 χιλ. νέες κατοικίες
- Οι τιμές υποχωρούν συνεχώς από τα τέλη του 2008 (-36%), επηρεάζοντας την περιουσιακή κατάσταση των ιδιοκτητών
- Στην Ελλάδα η ισχυρότερη κάμψη των τιμών την τελευταία 5ετία διεθνώς
- Σταδιακή επιβράδυνση της πτώσης των τιμών μετά τα μέσα του 2013

Υψηλή φορολογική επιβάρυνση ακινήτων

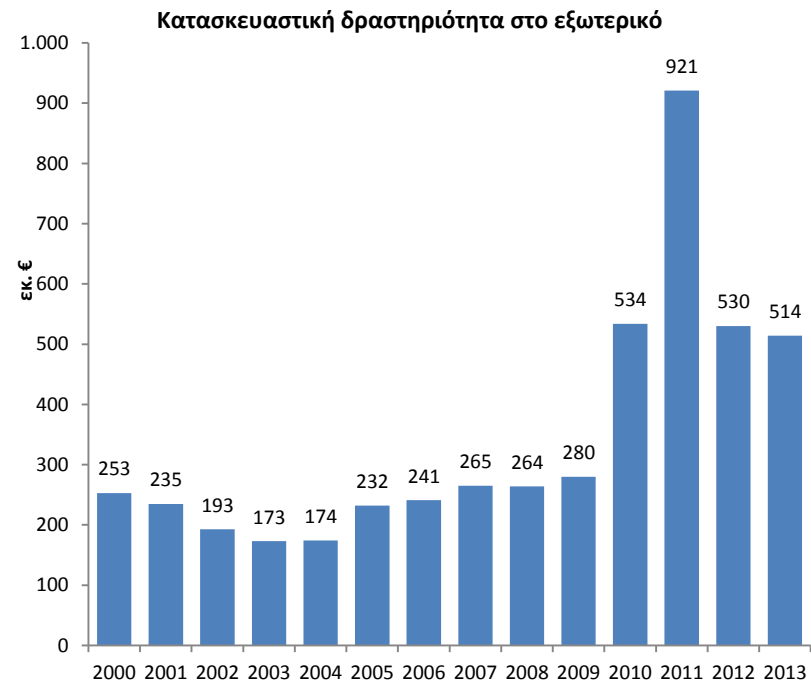
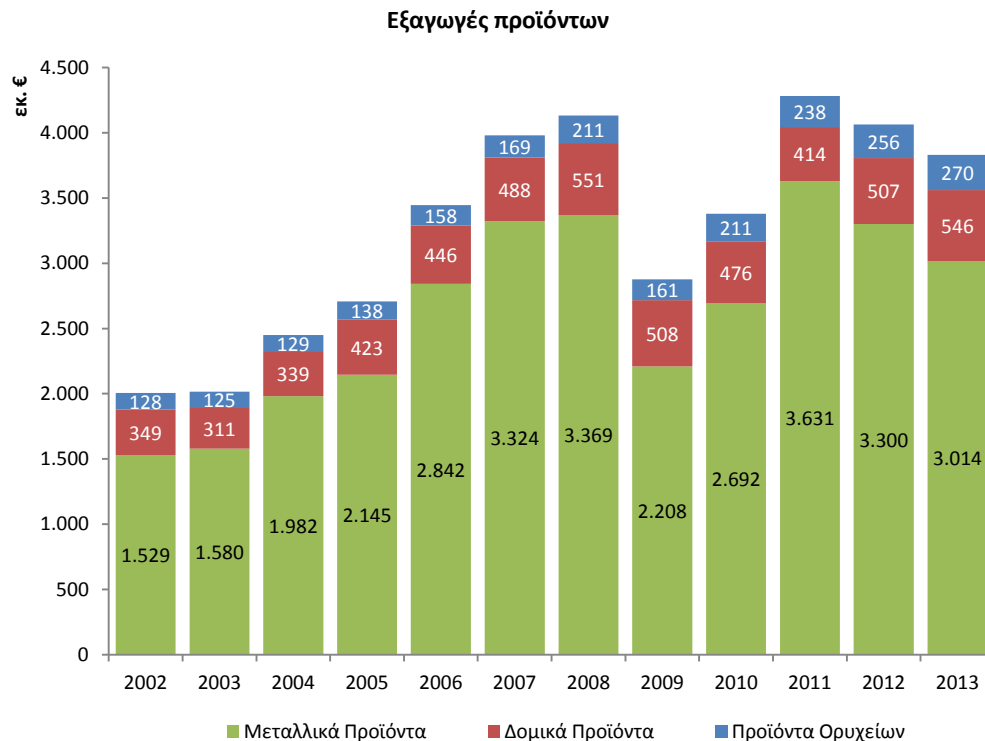

Πηγή: DG Taxation and Customs Union and Eurostat

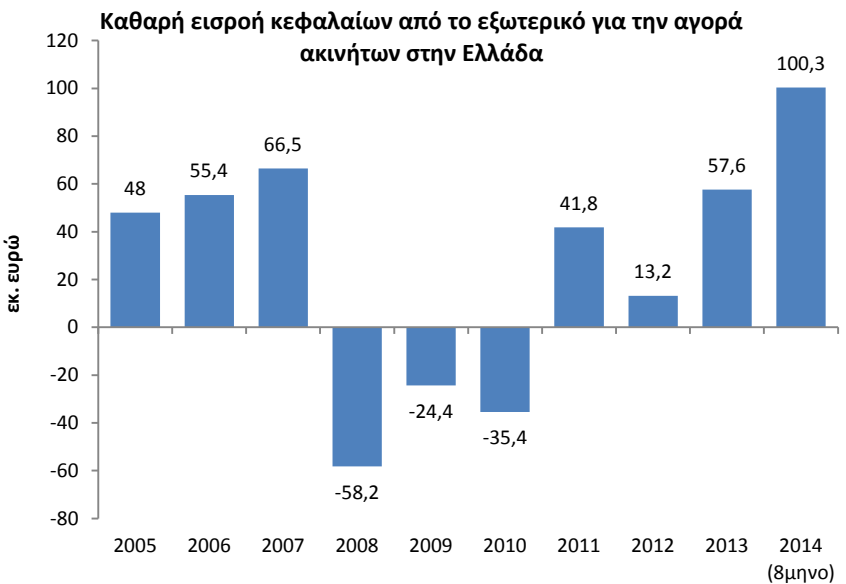
Η επιβάρυνση από φόρους περιουσίας και μεταβίβασης ακινήτων στην Ελλάδα είναι από τις υψηλότερες στην ΕΕ

Οι εξαγωγές αντιστάθμισαν εν μέρει τη μειωμένη εγχώρια δραστηριότητα

- Η κάμψη στην εγχώρια δραστηριότητα των συγγενών βιομηχανιών με τις Κατασκευές οδήγησε πολλές επιχειρήσεις να στραφούν στις εξαγωγές
- Στα δομικά προϊόντα και στα προϊόντα ορυχείων σημειώνεται άνοδος στις εξαγωγές μετά το 2011
- Ισχυρή αντίδραση των εξαγωγών κατασκευαστικών υπηρεσιών το 2011, σε αντιστάθμιση της εγχώριας υποτονικής ζήτησης

Εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό για την αγορά ακινήτων

Οφέλη ανά χώρα «Χρυσής Βίζας»

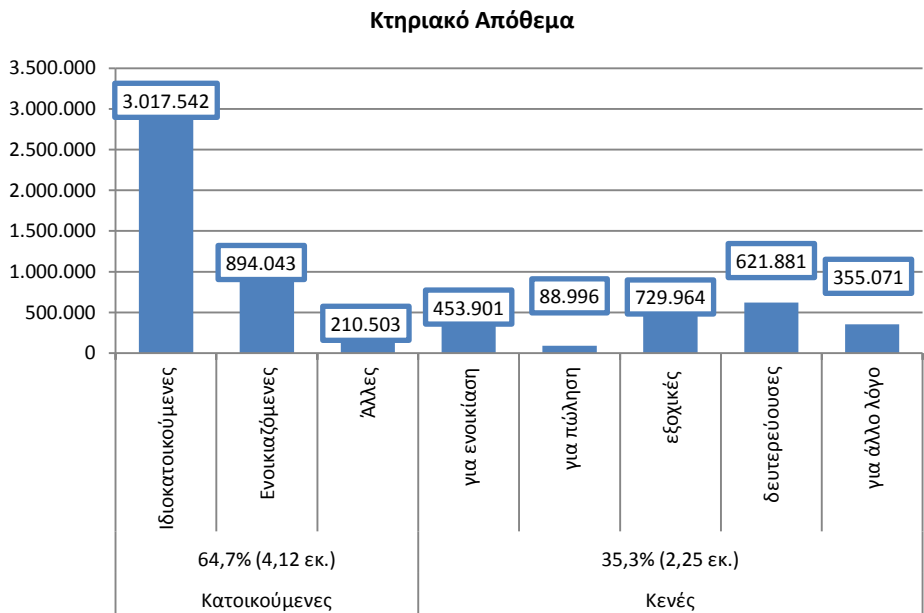
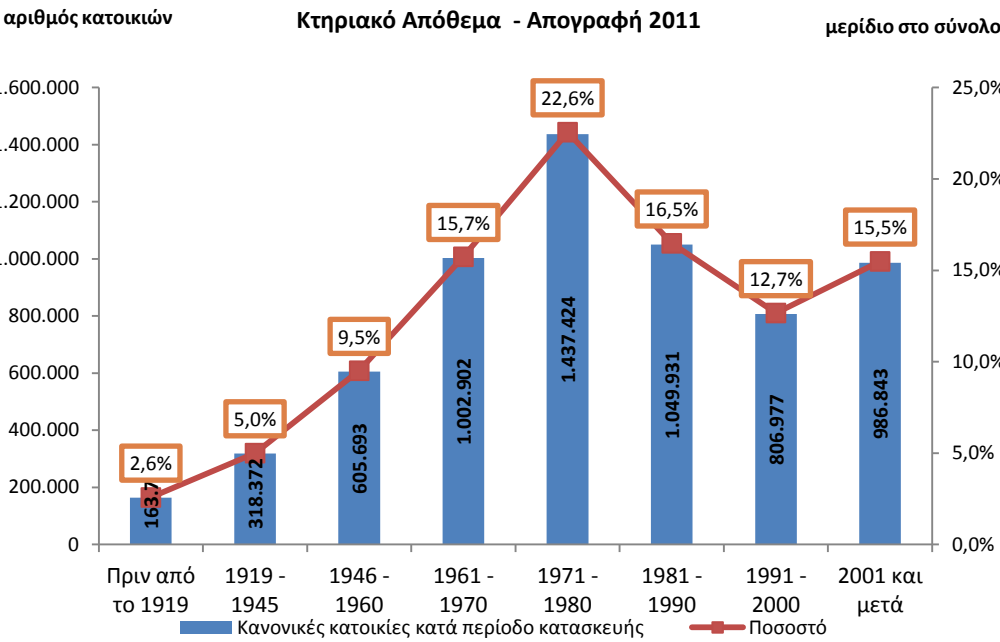
	Ελλάδα	Πορτογαλία	Ισπανία	Μάλτα	Κύπρος
Πρόσβαση σε ζώνη Σένγκεν	✓	✓	✓	✓	✗
Άδεια εργασίας	✗	✓	✗	✗	✗
Δυνατότητα υπηκοότητας	✗	✓	✓	✗	✓
Δυνατότητα μίσθωσης σε τρίτο	✓	✓	✓	✗	✓
Αγορά μέσω νομικού προσώπου	✓	✓	✓	✗	✓

- Το πρόγραμμα της «**χρυσής βίζας**» για προσέλκυση επενδυτών με την παραχώρηση 5ετούς άδειας παραμονής κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση.
- 436 άδειες, με συνολικό όφελος 67 εκ. ευρώ (μέχρι Οκτώβριο 2014)
 - 317 χιλ. η μέση επένδυση
- Ωστόσο, δεν έχει προωθηθεί κατάλληλα, ενώ η διαδικασία παραμένει αρκετά δαιδαλώδης για τους ξένους επενδυτές σύμφωνα με αναφορές
- Στην Πορτογαλία ανάλογο μέτρο έχει οδηγήσει σε επενδύσεις €700 εκ.

Πηγή: Enterprise Greece, Τράπεζα της Ελλάδος

Δυνητικές ευκαιρίες από το υπάρχον Κτηριακό Απόθεμα

- 6,4 εκ. κατοικίες μέχρι το 2011
- Το 55,4% του κτηριακού αποθέματος έχει ηλικία άνω των 34 ετών (ανέγερση πριν το 1980)
- Την περίοδο 2001-2011 κτίστηκαν περίπου 1 εκ. κατοικίες
- Οι νέες κατοικίες μετά το 1990 εκτιμάται ότι δεν αντικατέστησαν παλαιές κατοικίες αλλά οδήγησαν σε επέκταση του αστικού ιστού
- Σημαντικές προοπτικές στο παλαιό απόθεμα.

- Στο 73,2% η ιδιοκατοίκηση το 2011
 - Αμετάβλητη σε σχέση με το 2001.
- Περίπου 88 χιλ. κατοικίες ήταν κενές προς πώληση στην απογραφή του 2011.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Θεσμικοί παράγοντες

Γραφειοκρατικά εμπόδια

- Πλήθος διαδικασιών για την ανέγερση κτηρίων
- Χαμηλός «δείκτης προστασίας» των ακινήτων (δεν θωρακίζεται η ιδιωτική περιουσία)
- Υψηλό κόστος συναλλαγών στην αγοραπωλησία ακινήτων

Χωροταξικός & πολεοδομικός σχεδιασμός

- Μη εναρμόνιση Γενικού χωροταξικού πλαισίου και κλαδικών χωροταξικών σχεδίων με τα περιφερειακά χωροταξικά σχέδια
- Πολυνομία και πολυπλοκότητα νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου.
- Ύπαρξη πολλαπλών, συχνά επικαλυπτόμενων επιπέδων σχεδιασμού και μη αναγκαίων περιορισμών οι οποίοι αποθαρρύνουν την επιχειρηματικότητα.
- Χρονοβόρες και αναποτελεσματικές διαδικασίες κατάρτισης, έγκρισης και αναθεώρησης χωροταξικών και πολεοδομικών σχεδίων.
- Περιορισμένη καταγραφή και κατηγοριοποίηση των περιοχών δόμησης
- Ελλιπής ανανέωση ορισμού των περιοχών δόμησης βάσει των τεχνολογικών εξελίξεων αλλά και των μεταβαλλόμενων αναγκών για προστασία του φυσικού περιβάλλοντος,
- Έλλειψη κατάλληλων πολεοδομικών ρυθμίσεων που να καθορίζουν με σαφήνεια τις περιοχές επιτρεπόμενης δόμησης και τους όρους δόμησης

Δημόσια Έργα

- Συρρίκνωση προγράμματος δημοσίων επενδύσεων (ΠΔΕ), λόγω της δημοσιονομικής προσαρμογής
- Σύστημα δημοπράτησης και ανάθεσης έργων
- Μηχανισμός επίβλεψης στα δημόσια έργα (Κόστος, τεχνική αρτιότητα)
- Εστίαση των δημοπρατούμενων έργων στο κόστος κατασκευής και όχι στο κόστος συντήρησης και διαχείρισης
- Στασιμότητα στα δημόσια έργα: Απειλή για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.
 - ▣ Διατήρηση ακριβού πάγιου εξοπλισμού
 - ▣ Η τεχνογνωσία των συνεργείων των τεχνικών εταιρειών σταδιακά εξαφανίζεται, με σημαντικές δυσκολίες σε περίπτωση επανεκκίνησης ορισμένων έργων
- Καθυστερήσεις πληρωμών – έλλειψη ρευστότητας
- Δυσκολία χρηματοδότησης
- Σημαντικές καθυστερήσεις σε μεγάλα έργα

Θεσμικοί παράγοντες

Δημόσιος χώρος

- Ελλιπής αξιοποίηση δημόσιου αστικού χώρου
- Μελέτη της ΤτΕ κατατάσσει την ποιότητα του δομημένου περιβάλλοντος ως σημαντικότερο παράγοντα διαμόρφωσης της αξίας ενός ακινήτου, πέρα από την τιμή του

Άλλα προβλήματα

- Άκαμπτο σύστημα αντικειμενικών αξιών
- Το ιδιοκτησιακό σύστημα σε κοινής ιδιοκτησίας κτίρια δυσχεραίνει τις επενδύσεις στα ακίνητα
- Καθυστερήσεις στο περιουσιολόγιο
- Εποπτεία της αγοράς στα προϊόντα

Προτάσεις πολιτικής

Σημαντική η δυνητική συνεισφορά των Κατασκευών στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας

- **Πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα** από την αύξηση της κατασκευαστικής δραστηριότητας
- Ευρεία **αλυσίδα αξίας**
- Προϋπόθεση για την ανάπτυξη άλλων κλάδων (Τουρισμός, Logistics, Βιομηχανία κ.ά.)
- Μικρή εξάρτηση από εισαγωγές
- Σημαντική δυνατότητα **εξαγωγών** Κατασκευαστικών Υπηρεσιών και προϊόντων
- Συνεισφορά στην επίτευξη των στόχων **ενεργειακής εξοικονόμησης** (ο κτηριακός τομέας ευθύνεται για το 65% της κατανάλωσης ενέργειας)
- Υψηλή ένταση **εργασίας** (Μεγάλο **εύρος ειδικοτήτων** και επαγγελμάτων – όλες οι βαθμίδες εκπαίδευσης)
- Παρουσία στην **περιφέρεια** με δημιουργία εισοδημάτων και θέσεων εργασίας
- Μακροοικονομικές επιδράσεις
 - ▣ Σύνδεση με χρηματοπιστωτικό σύστημα (εγγυήσεις)
 - ▣ Αποτέλεσμα πλούτου

Προσαρμογή του κλάδου στις νέες ανάγκες

- Βελτίωση της παραγωγικότητας (κόστος, χρόνος αποπεράτωσης, ποιότητα, καινοτομία)
- Συμμετοχή στον εξαγωγικό προσανατολισμό (προσφορά στραμμένη και στην εξωτερική ζήτηση)
- Συμμετοχή στη μείωση των εκπομπών ρύπων
 - ▣ Κατασκευή κατοικιών / κτισμάτων με μειωμένες ενεργειακές ανάγκες
 - ▣ Κατασκευή υλικών με ενεργειακά συμφέρον τρόπο
- Παροχή ευκαιριών στο ανενεργό ανθρώπινο δυναμικό ώστε να συμμετάσχει και να ενισχύσει την ανάκαμψη του τομέα

Νομοθετικό & Φορολογικό πλαίσιο

- I. Εκλογίκευση και σταθεροποίηση του **φορολογικού πλαισίου**
- II. Κωδικοποίηση, απλοποίηση και σταθεροποίηση της **νομοθεσίας** για τα ακίνητα

Ποιότητα στις Κατασκευές

- III. Προώθηση **οργανωμένης δόμησης**
- IV. Αναβάθμιση **δημόσιου χώρου** και παρεμβάσεις στις διαδικασίες των **δημοσίων έργων**
- V. Αναβάθμιση του **κτηριακού αποθέματος**
- VI. Ενίσχυση **εξωτερικής ζήτησης** ακινήτων
- VII. Ενίσχυση του **ανθρώπινου δυναμικού**
- VIII. Βελτιώσεις **ρυθμιστικού πλαισίου** για την ποιότητα των υλικών και της εφαρμογής τους

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών

www.iobe.gr